

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2026-yil 3-son

VOLUME 6 / ISSUE 3 / 2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.6.3>

Crossref
Content
Registration

ISSN: 2181-1938

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence>

MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

“Yurisprudensiya” – “Юриспруденция” – “Jurisprudence” huquqiy ilmiy-amaliy jurnali O'zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda 1140-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro'yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko'paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo'yicha mas'ul:
O. Choriyev

Muharrirlar:
E. Mustafayev, Y. Yarmolik, E. Sharipov,
K. Abduvaliyeva, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova, X. Yuldasheva

Musahhih:
M. Tursunov

Texnik muharrir:
U. Sapayev

Dizayner:
D. Rajapov

Tahririyat manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: jurisprudence.tsul.uz
E-mail: lawjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1387

Tasdiqnoma
№ 174625, 29.11.2023.

Jurnal 2026-yil 26-iyunda
bosmaxonaga topshirildi.
Qog'oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog'i: 24
Adadi: 100. Buyurtma: № 72.

TDYU bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko'chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY'ATI

BOSH MUHARRIR

Z. Esanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI

J. Allayorov – Toshkent davlat yuridik universiteti Huquqiy tadqiqotlar oliy maktabi direktori, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, dotsent

MAS'UL MUHARRIR

N. Ramazonov – Toshkent davlat yuridik universiteti O'zbek tili va adabiyoti sho'basini mudiri, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI

J. Blum – Amerika Qo'shma Shtatlarining Boston kolleji Huquq maktabi professori, huquq doktori (AQSH)

M. Vishovaty – Polshaning Gdansk universiteti professori (Polsha)

M. Hayat – Muhammadiyah Malang universiteti o'qituvchisi (Indoneziya)

A. Xashimxonov – Toshkent davlat yuridik universiteti Yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha birinchi prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

A. Yakubov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro hamkorlik va uzluksiz ta'lim bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, dotsent

M. Axmedshayeva – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq nazariyasi sho'basini professori, yuridik fanlar doktori

X. Xayitov – O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Qonunchilik palatasi deputati, yuridik fanlar doktori, professor

S. Yusupov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ma'muriy va moliya huquqi sho'basini mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

E. Egamberdiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik huquqi sho'basini dotsenti, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

Sh. Ismoilov – Toshkent davlat yuridik universiteti Mehnat huquqi sho'basini mudiri, yuridik fanlar doktori, dotsent

G. Uzakova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ekologiya huquqi sho'basini mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

G. Yo'ldasheva – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va inson huquqlari sho'basini professori, yuridik fanlar doktori

A. Yo'ldoshev – Toshkent davlat yuridik universiteti Konstitutsiyaviy huquq sho'basini dotsenti, yuridik fanlar doktori

R. Altiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho'basini professori v.b., yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

M. Kurbanov – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi, kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish sho'basini professori v.b., yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

S. Oripov – Toshkent davlat agrar universiteti Huquqshunoslik kafedrasini dotsenti, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

F. Hamdamova – Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti Xalqaro huquq va ommaviy huquq fanlari kafedrasini dotsenti v.b., yuridik fanlar doktori

D. So'fiyeva – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq nazariyasi sho'basini katta o'qituvchisi, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori

УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

Правовой научно-практический журнал «Юриспруденция» – «Yurisprudensiya» – «Jurisprudence» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 22 декабря 2020 года с удостоверением № 1140.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:

О. Чориев

Редакторы:

Э. Мустафаев, Е. Ярмолик,
Э. Шарипов, К. Абдувалиева,
М. Шарифова, Ш. Бекназарова,
Х. Юлдашева

Корректор:

М. Турсунов

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: jurisprudence.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1387.

Свидетельство

от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию
26.06.2026.

Формат бумаги: А4.

Усл. п. л. 24. Тираж: 100 экз.

Номер заказа: 72.

Отпечатано в типографии
Ташкентского государственного
юридического университета.
100047, г. Ташкент,
ул. Сайилгох, 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

З. Эсанова – проректор по научной работе и инновациям Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

Ж. Аллаёров – директор Высшей школы правовых исследований Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам, доцент

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

Н. Рамазонов – заведующий сектором узбекского языка и литературы Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по филологическим наукам, доцент

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

Дж. Блум – профессор юридической школы Бостонского колледжа (Бостон, США), доктор юридических наук

М. Вишоватый – профессор Гданьского университета (Гданьск, Польша)

М. Хаят – преподаватель Университета Мухаммадия Маланг (Индонезия)

А. Хашимхонов – первый проректор по делам молодёжи и духовно-просветительской работе Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

А. Якубов – проректор по международным связям и дополнительному образованию Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, доцент

М. Ахмедшаева – профессор сектора теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Х. Хайитов – депутат Законодательной палаты Олий Мажлиса Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

С. Юсупов – заведующий сектором административного и финансового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Э. Эгамбердиев – доцент сектора гражданского права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

Ш. Исмоилов – заведующий сектором трудового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, доцент

Г. Узакова – заведующая сектором экологического права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Г. Юлдашева – профессор сектора международного права и прав человека Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Юлдошев – доцент сектора конституционного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Р. Алтиев – и. о. профессора сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

М. Курбанов – и. о. профессора сектора уголовного права, криминологии и противодействия коррупции Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

С. Орипов – доцент кафедры права Ташкентского государственного аграрного университета, доктор философии по юридическим наукам

Ф. Хамдамова – и. о. доцента кафедры международного и публичного права Университета мировой экономики и дипломатии, доктор юридических наук

Д. Суфиева – старший преподаватель сектора теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

FOUNDER: TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW

“Yurisprudensiya” – “Юриспруденция” – “Jurisprudence” legal scientific and practical journal was registered by the Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020 with certificate No. 1140.

The journal is included in the list of journals of the Higher Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan.

Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of journal materials are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:
O. Choriev

Editors:
E. Mustafaev, E. Yarmolik, E. Sharipov,
K. Abduvalieva, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova, Kh. Yuldasheva

Proofreader:
M. Tursunov

Technical editor:
U. Sapaev

Designer:
D. Rajapov

Editorial office address::
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: jurisprudence.tsul.uz
E-mail: lawjournal@tsul.uz

Subscription index: 1387.

Certificate
№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 26.06.2026.
Paper size: A4. Cond.p.f: 24.
Units: 100. Order: № 72.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

Z. Esanova – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR

J. Allayorov – Director of the Graduate School of Legal Research of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

EXECUTIVE EDITOR

N. Ramazonov – Head of the Department of Uzbek Language and Literature of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

J. Blum – Professor of Law School of Boston College, Doctor of Law (Boston, USA)

M. Vishovaty – Professor of the University of Gdańsk (Gdansk, Poland)

M. Hayat – Lecturer of the University of Muhammadiyah Malang (Indonesia)

A. Khashimhonov – First Deputy Rector for Youth Affairs and Spiritual and Educational Affairs of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

A. Yakubov – Deputy Rector for International Relations and Further Education of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Associate Professor

M. Akhmedshaeva – Professor of the Department of Theory of State and Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

Kh. Khayitov – Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

S. Yusupov – Head of the Department of Administrative and Financial Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

E. Egamberdiev – Associate Professor of the Department of Civil Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

Sh. Ismoilov – Head of the Department of Labor Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Associate Professor

G. Uzakova – Head of the Department of Environmental Law of the Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

G. Yuldasheva – Professor of the Department of International Law and Human Rights of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Yuldoshev – Associate Professor of the Department of Constitutional Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

R. Altiev – Acting Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

M. Kurbanov – Acting Professor of the Department of Criminal Law, Criminology and Anti-Corruption of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

S. Oripov – Associate Professor of the Department of Law of Tashkent State Agrarian University, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

F. Hamdamova – Acting Associate Professor of the Department of International Law and Public Law of the University of World Economy and Diplomacy, Doctor of Law

D. Sufieva – Senior Lecturer of the Department of Theory of State and Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

- 11 **TOSHQULOV JURABOY, QURBANOVA ELMIRA ASADOVNA**
Globallashuv sharoitida davlatni o'rganish prinsiplari: nazariy-metodologik tahlil
- 19 **ZOKIROV SHOXRUXBEK ZOHIDJON O'G'LI**
Qonunchilikni kodifikatsiya qilishning nazariy va amaliy masalalari

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA'MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

- 26 **ILXOMBEKOV JASURBEK ILXOMBEK O'G'LI**
Axborotga bo'lgan huquqning tarixiy taraqqiyoti va internet muhitida uning huquqiy shakllanishi
- 31 **ABDURAYIMOV MUXAMMAD SUVONQUL O'G'LI**
Malakali yuridik yordam ko'rsatishning konstitutsiyaviy-huquqiy asoslari va uni amalga oshiruvchi subyektlar tarkibi muammolari
- 35 **NURMATOV SUNNATILLO UZOQ O'G'LI**
Mahallaning davlat xizmatlari ko'rsatishdagi o'rni va davlat organlari bilan o'zaro hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish
- 43 **SOBIROV UMID SOBIR O'G'LI**
Akademik erkinlikning konstitutsiyaviy-huquqiy va institutsional kafolatlari

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

- 53 **TOPILDIYEV BAXROMJON RAXIMJONOVICH**
Patent huquqi tarixi va zamonaviy funksiyasi: Yevropa va AQSH tajribasi
- 61 **RAHMONQULOVA NILUFAR HOJI-AKBAROVNA, KOVSHOV TEMUR VLADIMIROVICH**
Shartnoma tuzish bo'yicha muzokaralar: ommaviy va xususiy jihatlarni ajratish
- 74 **XO'JAYEV SHOXJAXON AKMALJON O'G'LI**
Ijtimoiy tarmoqlardagi kontent asar sifatida
- 85 **SAIDOV IBROHIM ANVAROVICH**
Korporativ boshqaruv kodeksini normativ-huquqiy hujjat sifatida qabul qilish: muammolar, zarurat va takliflar
- 93 **AKRAMOV AKMALJON ANVARJON O'G'LI**
Raqamli aktivlarni meros qilib qoldirishning huquqiy muammolari: O'zbekiston va xorij amaliyoti
- 102 **INAMDJANOVA ELNORA ELBEKOVNA**
Mediatsiya va arbitraj: O'zbekistonda investitsiya nizolarini hal etishning gibrid shakllarini rivojlantirish istiqbollari

12.00.05 – MEHNAT HUQUQI. IJTIMOY TA'MINOT HUQUQI

- 111 **ABDULLAYEVA DILFUZA SAIDAZIMOVNA**
O'zbekistonda bolalar mehnati va uning xalqaro-huquqiy tartibga solinishi

12.00.06 – TABIIY RESURSLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

- 122 **XOLMUMINOV JUMA TOSHTEMIROVICH**
Ekologik huquqda raqamlashtirish va sun'iy intellekt

12.00.07 – SUD HOKIMIYATI. PROKUROR NAZORATI. HUQUQNI MUHOFAZA QILISH
FAOLIYATINI TASHKIL ETISH. ADVOKATURA

131 BOBONAZAROV MUHAMMADJON MUZAFFAR O'G'LI

Sudyalar mustaqilligi va uni ta'minlash kafolatlarining nazariy-huquqiy tahlili: takomillashtirish masalalari

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

139 ABDURASULOVA KUMRINISA RAIMKULOVNA, RASHIDOV SHAVKATBEK RAVSHANBEK O'G'LI

Transport vositalari harakati yoki ulardan foydalanish xavfsizligi qoidalarini buzishning ijtimoiy xavfliligi va uning jinoiy javobgarlikni belgilashdagi ahamiyati

147 JUMANIYOZOVA ZARNIGOR MAXAMMADI QIZI

Odam savdosi uchun jazo muqarrarligini ta'minlash mexanizmlari

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA
SUD EKSPERTIZASI

155 MELSOVA KAMILA BAXADIROVNA, ABDULLAYEV RUSTAM KAXRAMANOVICH

Isbotlash tizimida raqamli dalillardan foydalanishning muammoli jihatlari

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

165 MUSAYEV DJAMALIDDIN KAMALOVICH

Giyohvandlik vositalarining noqonuniy muomalasiga qarshi kurashishning ijtimoiy-huquqiy mohiyati

171 AKBAROV SAIDAKBAR RUSTAM O'G'LI

Zamonaviy qurolli mojarolar sharoitida harbiy jinoyatlar uchun javobgarlik: milliy va xalqaro-huquqiy tahlil

12.00.12 – KORRUPSIYA MUAMMOLARI

178 NURIDINOV RAMZIDIN LUTFIDIN O'G'LI

Xorijiy mamlakatlarda davlat xaridlarini raqamlashtirish va korrupsiya xavfini kamaytirish mexanizmlari

12.00.13 – INSON HUQUQLARI

186 XUDAYBERDIYEVA MAFTUNA ZAFAR QIZI

Bola huquqlarining tasnifi: xalqaro va milliy huquqiy yondashuvlar va ularni amalga oshirish mexanizmlarining tizimli tahlili

12.00.15 – KRIMINOLOGIYA

197 NIYOZOVA SALOMAT SAPAROVNA

Voyaga yetmagan jinoyatchi shaxsining kriminologik tavsifi va uning belgilari

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.01 – ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ГОСУДАРСТВА И ПРАВА. ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ

11 ТОШКУЛОВ ЖУРАБОЙ, КУРБАНОВА ЭЛЬМИРА АСАДОВНА

Принципы изучения государства в условиях глобализации: теоретико-методологический анализ

19 ЗОКИРОВ ШОХРУХБЕК ЗОХИДЖОН УГЛИ

Теоретические и практические вопросы кодификации законодательства

12.00.02 – КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО.
ФИНАНСОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО

26 ИЛХОМБЕКОВ ЖАСУРБЕК ИЛХОМБЕК УГЛИ

Историческое развитие права на информацию и его правовое становление в интернет-среде

31 АБДУРАЙИМОВ МУХАММАД СУВОНКУЛ УГЛИ

Конституционно-правовые основы и проблематика субъектного состава оказания квалифицированной юридической помощи

35 НУРМАТОВ СУННАТИЛЛО УЗОК УГЛИ

Роль махалли в предоставлении государственных услуг и совершенствование механизмов взаимодействия с государственными органами

43 СОБИРОВ УМИД СОБИР УГЛИ

Конституционно-правовые и институциональные гарантии академической свободы

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО.
СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

53 ТОПИЛДИЕВ БАХРОМЖОН РАХИМЖОНОВИЧ

История и современные функции патентного права: опыт Европы и США

61 РАХМОНКУЛОВА НИЛЮФАР ХОДЖИ-АКБАРОВНА, КОВШОВ ТЕМУР ВЛАДИМИРОВИЧ

Переговоры о заключении договора: разграничение публичного и частного аспекта

74 ХУЖАЕВ ШОХЖАХОН АКМАЛЖОН УГЛИ

Контент в социальных сетях как произведение

85 САИДОВ ИБРОХИМ АНВАРОВИЧ

Принятие кодекса корпоративного управления в качестве нормативно-правового акта: проблемы, необходимость и предложения

93 АКРАМОВ АКМАЛЖОН АНВАРЖОН УГЛИ

Правовые проблемы наследования цифровых активов: опыт Узбекистана и зарубежная практика

102 ИНАМДЖАНОВА ЭЛНОРА ЭЛБЕКОВНА

Медиация и арбитраж: перспективы развития гибридных форм разрешения инвестиционных споров в Узбекистане

12.00.05 – ТРУДОВОЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

111 АБДУЛЛАЕВА ДИЛФУЗА САИДАЗИМОВНА

Детский труд в Узбекистане и его международно-правовое регулирование

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

122 ХОЛМУМИНОВ ЖУМА ТОШТЕМИРОВИЧ

Цифровизация и искусственный интеллект в экологическом праве

12.00.07 – СУДЕБНАЯ ВЛАСТЬ. ПРОКУРОРСКИЙ НАДЗОР. ОРГАНИЗАЦИЯ
ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. АДВОКАТУРА

131 БОБОНАЗАРОВ МУХАММАДЖОН МУЗАФФАР УГЛИ

Независимость судей и теоретико-правовой анализ гарантий её обеспечения:
вопросы совершенствования

12.00.08 – УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

139 АБДУРАСУЛОВА КУМРИНИСА РАИМКУЛОВНА, РАШИДОВ ШАВКАТБЕК РАВШАНБЕК УГЛИ

Общественная опасность нарушения правил безопасности движения или эксплуатации
транспортных средств как основание уголовной ответственности

147 ЖУМАНИЁЗОВА ЗАРНИГОР МАХАММАДИ КИЗИ

Механизмы обеспечения неотвратимости наказания за торговлю людьми

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА,
ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

155 МЕЛСОВА КАМИЛА БАХАДИРОВНА, АБДУЛЛАЕВ РУСТАМ КАХРАМАНОВИЧ

Проблемные аспекты использования цифровых доказательств в системе доказывания

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

165 МУСАЕВ ДЖАМАЛИДДИН КАМАЛОВИЧ

Социально-правовое значение противодействия незаконному обороту наркотических средств

171 АКБАРОВ САИДАКБАР РУСТАМ УГЛИ

Ответственность за военные преступления в условиях современных вооружённых
конфликтов: национально-правовой и международно-правовой анализ

12.00.12 – ПРОБЛЕМЫ КОРРУПЦИИ

178 НУРИДИНОВ РАМЗИДИН ЛУТФИДИН УГЛИ

Цифровизация государственных закупок и механизмы снижения коррупционных
рисков в зарубежных странах

12.00.13 – ПРАВА ЧЕЛОВЕКА

186 ХУДАЙБЕРДИЕВА МАФТУНА ЗАФАР КИЗИ

Классификация прав ребёнка: системный анализ международно-правовых и
национально-правовых подходов и механизмов реализации

12.00.15 – КРИМИНОЛОГИЯ

197 НИЁЗОВА САЛОМАТ САПАРОВНА

Криминологическая характеристика личности несовершеннолетнего преступника и
её признаки

CONTENTS

12.00.01 – THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

- 11 **TOSHKULOV JURABOY, KURBANOVA ELMIRA ASADOVNA**
Principles of studying the state in the context of globalization: a theoretical and methodological analysis
- 19 **ZOKIROV SHOKHRUKHBEK ZOHIDJON UGLI**
Theoretical and practical issues of legislative codification

12.00.02 – CONSTITUTIONAL LAW. ADMINISTRATIVE LAW. FINANCIAL AND CUSTOMS LAW

- 26 **ILKHOMBEKOV JASURBEK ILKHOMBEK UGLI**
Historical development of the right to information and its legal formation in the internet environment
- 31 **ABDURAYIMOV MUKHAMMAD SUVONKUL UGLI**
Constitutional-legal foundations and problematics of the subject composition of qualified legal aid provision
- 35 **NURMATOV SUNNATILLO UZOQ UGLI**
Improving the role of the mahalla in the provision of public services and mechanisms for interaction with state bodies
- 43 **SOBIROV UMID SOBIR UGLI**
Constitutional-legal and institutional guarantees of academic freedom

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

- 53 **TOPILDIEV BAKHROMJON RAKHIMJONOVICH**
History and modern functions of patent law: the experience of Europe and the United States
- 61 **RAHMONKULOVA NILUFAR HOJI-AKBAROVNA, KOVSHOV TEMUR VLADIMIROVICH**
Contract negotiations: definition of public and private aspects
- 74 **KHUJAEV SHOKHJAKHON AKMALJON UGLI**
Content on social media as a work
- 85 **SAIDOV IBROHIM ANVAROVICH**
Adoption of the corporate governance code as a regulatory-legal document: problems, needs and suggestion
- 93 **AKRAMOV AKMALJON ANVARJON UGLI**
Legal problems of inheriting digital assets: Uzbekistan and foreign practice
- 102 **INAMDJANOVA ELNORA ELBEKOVNA**
Mediation and arbitration: prospects for the development of hybrid forms of investment dispute resolution in Uzbekistan

12.00.05 – LABOR LAW. SOCIAL SECURITY LAW

- 111 **ABDULLAEVA DILFUZA SAIDAZIMOVNA**
Child labour in Uzbekistan and its international legal regulation

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW. ENVIRONMENTAL LAW

- 122 **KHOLMUMINOV JUMA TOSHTEMIROVICH**
Digitalization and artificial intelligence in environmental law

12.00.07 – JUDICIAL BRANCH. PROSECUTOR’S CONTROL.
ORGANIZATION OF LAW ENFORCEMENT. ADVOCACY

131 BOBONAZAROV MUHAMMADJON MUZAFFAR UGLI

Theoretical and legal analysis of the independence of judges and guarantees for ensuring it: issues of improvement

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

139 ABDURASULOVA KUMRINISA RAIMKULOVNA, RASHIDOV SHAVKATBEK RAVSHANBEK UGLI

Social danger of violation of safety rules for transport vehicle movement or operation and its significance in establishing criminal liability

147 JUMANIYOZOVA ZARNIGOR MAKHAMMADI KIZI

Mechanisms for ensuring the inevitability of punishment for human trafficking

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND
FORENSIC EXPERTISE

155 MELSOVA KAMILA BAKHADIROVNA, ABDULLAEV RUSTAM KAKHRAMANOVICH

Problematic aspects of the use of digital evidence in the evidentiary system

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

165 MUSAEV DJAMALIDDIN KAMALOVICH

The socio-legal significance of combating the illegal drug trade

171 AKBAROV SAIDAKBAR RUSTAM UGLI

Liability for war crimes in the context of modern armed conflicts: a national and international legal analysis

12.00.12 – CORRUPTION PROBLEMS

178 NURIDINOV RAMZIDIN LUTFIDIN UGLI

Mechanisms for the digitalization of public procurement and the reduction of corruption risks in foreign countries

12.00.13 – HUMAN RIGHTS

186 KHUDAYBERDIEVA MAFTUNA ZAFAR KIZI

Classification of children’s rights: a systematic analysis of international and national legal approaches and implementation mechanisms

12.00.15 – CRIMINOLOGY

197 NIYOZOVA SALOMAT SAPAROVNA

Criminological characteristics and signs of the personality of a juvenile offender

Kelib tushgan / Получено / Received: 15.05.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 01.06.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 26.06.2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.6.3./GNMM5462>

UDC: 343.37(045)(575.1)

XORIY MAMLAKATLARDA DAVLAT XARIDLARINI RAQAMLASHTIRISH VA KORRUPSIYA XAVFINI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI

Nuridinov Ramzidin Lutfidin o'g'li,

Toshkent davlat yuridik universiteti mustaqil izlanuvchisi,

“Taraqqiyot strategiyasi” markazi bosh mutaxassisi

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-1097-2501>

e-mail: nuridinov_1998@bk.ru

Annotatsiya. Maqolada davlat xaridlarini raqamlashtirish bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi korrupsiya xavflarini kamaytirish, shaffoflik va raqobatni kuchaytirish hamda byudjet mablag'laridan samarali foydalanish mexanizmi sifatida tadqiq etilgan. Elektron xarid platformalari, ochiq ma'lumotlar, protseduralarni avtomatlashtirish, raqamli monitoring va jamoatchilik nazorati masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqot obyekti sifatida davlat xaridlarini raqamlashtirish jarayonida shakllanadigan huquqiy munosabatlar, elektron platformalar faoliyati va xavflarni aniqlash indikatorlari tanlangan. Shuningdek, tahlil mezonlari sifatida ma'lumotlarning ochiqligi, jarayonlarning standartlashtirilishi, platformalararo integratsiya, manfaatlar to'qnashuvini aniqlash, shartnomalar ijrosini kuzatish tizimi olingan. Xulosada AQSH, Yevropa Ittifoqi va Singapurning ilg'or tajribalarini uyg'unlashtirgan holda O'zbekiston davlat xaridlari tizimi uchun raqamli hisobot, standartlashtirish va markazlashgan boshqaruvni birlashtirgan kompleks model taklif etilgan. Ushbu model raqamli hisobot, standartlashtirish va markazlashgan boshqaruvni birlashtirib, xaridlarda shaffoflikni oshirish, raqobatni kengaytirish va korrupsiya xavflarini kamaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: davlat xaridlari, raqamlashtirish, korrupsiya xavflari, ochiq ma'lumotlar, jamoatchilik nazorati, elektron xarid platformalari

ЦИФРОВИЗАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК И МЕХАНИЗМЫ СНИЖЕНИЯ КОРРУПЦИОННЫХ РИСКОВ В ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ

Нуридинов Рамзидин Лутфидин угли,

самостоятельный соискатель Ташкентского

государственного юридического университета,

главный специалист Центра «Стратегия развития»

Аннотация. В статье исследован зарубежный опыт цифровизации государственных закупок как механизм снижения коррупционных рисков, повышения прозрачности и конкуренции, а также обеспечения эффективного использования бюджетных средств. Особое внимание уделено вопросам функционирования электронных закупочных платформ, открытых данных, автоматизации процедур, цифрового мониторинга и общественного контроля. В качестве объекта исследования выбраны правовые отношения, формирующиеся в процессе цифровизации государственных закупок, деятельность электронных платформ и индикаторы выявления рисков. Кроме того, в качестве критериев анализа рассмотрены открытость данных, стандартизация процессов, интеграция платформ, выявление конфликта интересов и система мониторинга исполнения контрактов. В заключении предложена комплексная модель для системы государственных закупок Республики Узбекистан, объединяющая лучшие практики США, Европейского союза и Сингапура в области цифровой отчетности, стандартизации и централизованного управления. Данная модель способствует повышению

прозрачности закупочных процедур, расширению конкуренции и снижению коррупционных рисков за счёт интеграции цифровой отчётности, стандартизации и централизованного управления.

Ключевые слова: государственные закупки, цифровизация, коррупционные риски, открытые данные, общественный контроль, электронные закупочные платформы

MECHANISMS FOR THE DIGITALIZATION OF PUBLIC PROCUREMENT AND THE REDUCTION OF CORRUPTION RISKS IN FOREIGN COUNTRIES

Nuridinov Ramzidin Lutfidin ugli,

Independent Researcher at Tashkent State University of Law,
Chief specialist of the "Development Strategy" Center

Abstract. The article examines the experience of foreign countries in digitizing public procurement as a mechanism for reducing corruption risks, increasing transparency and competition, and effective use of budget funds. Particular attention is paid to the issues of electronic procurement platforms, open data, automation of procedures, digital monitoring and public oversight. The object of research was selected as the legal relations formed in the process of digitizing public procurement, the activities of electronic platforms and indicators for identifying risks. Also, the criteria for analysis were taken as openness of information, standardization of processes, cross-platform integration, identification of conflicts of interest, and a system for monitoring the execution of contracts. In conclusion, a comprehensive model combining digital reporting, standardization, and centralized management for the public procurement system of Uzbekistan, combining the best practices of the USA, the European Union, and Singapore, is proposed. This model, combining digital reporting, standardization, and centralized management, serves to increase transparency in procurement, expand competition, and reduce corruption risks.

Keywords: public procurement, digitalization, corruption risks, open data, public oversight, e-procurement platforms

Kirish

Davlat xaridlari davlat boshqaruvi tizimida muhim o'rin tutadi, chunki ular orqali davlat organlari, ijtimoiy soha muassasalari, infratuzilma loyihalari va aholining ehtiyojlari ta'minlanadi. Ushbu soha byudjet mablag'laridan foydalanish bilan bevosita bog'liq bo'lganligi sababli, xarid tartib-taomillarining shaffofligi va samaradorligi nafaqat davlat xizmatlari sifatiga, balki jamiyatning davlat institutlariga bo'lgan ishonch darajasiga ham ta'sir ko'rsatadi. IHTT (Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti) ma'lumotlariga ko'ra, IHTT mamlakatlarida davlat xaridlari yalpi ichki mahsulotning qariyb 13 foizini tashkil etadi, bu esa mazkur sohaning ko'lami va iqtisodiyot uchun ahamiyatini yaqqol ko'rsatadi (OECD, 2023).

Mavzuning dolzarbligi shundaki, ko'plab mamlakatlarda davlat xaridlari korrupsiya xavfi yuqori bo'lgan sohalaridan biri hisoblanadi. Bu yirik moliyaviy oqimlar, tartib-taomillarning murakkabligi, ko'plab buyurtmachilar va yetkazib beruvchilarning ishtiroki, shuningdek, g'olibni tanlash jarayoniga subyektiv ta'sir ko'rsatish

imkoniyati bilan bog'liq. IHTT ta'kidlashicha, xaridlarning raqamli transformatsiyasi xarid jarayoniga bo'lgan yondashuvni o'zgartirmoqda: davlatlar alohida elektron vositalardan yanada bog'langan, samarali va foydalanuvchiga yo'naltirilgan raqamli tizimlarga o'tmoqda (OECD, 2025).

O'zbekiston uchun davlat xaridlarini raqamlashtirish sohasidagi xorijiy tajribani o'rganish nafaqat amaliy, balki ilmiy-nazariy ahamiyatga ham ega. O'zbekiston Respublikasining "Davlat xaridlari to'g'risida"gi Qonunida ochiqlik, shaffoflik, raqobat, xolislik va korrupsiyaga yo'l qo'ymaslik kabi tamoyillar mustahkamlangan, shuningdek, davlat xaridlarining elektron tizimlaridan foydalanish nazarda tutilgan (Republic of Uzbekistan, 2021). Biroq ushbu tamoyillarning real korrupsiyaga qarshi ta'siri elektron platformaning mavjudligi bilan emas, balki xarid axborotining sifati, ma'lumotlarning qayta ishlanishi, manfaatlar to'qnashuvini aniqlash, shartnoma ijrosini kuzatish va jamoatchilik nazorati mexanizmlarining uzviy ishlashi bilan belgilanadi.

Maqolaning maqsadi xorijiy davlatlarda davlat xaridlarini raqamlashtirish orqali korrupsiya

xavflarini kamaytirish mexanizmlarini ilmiy tahlil qilish va ularni O'zbekiston amaliyotiga moslashtirish bo'yicha aniq huquqiy-amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat. Ushbu maqsaddan kelib chiqib, tadqiqotda quyidagi vazifalar belgilandi: davlat xaridlarini raqamlashtirishga oid ilmiy yondashuvlarni tahlil qilish; AQSH, Yevropa Ittifoqi/Germaniya va Singapur tajribasini solishtirish; elektron xaridlarning korrupsiyaga qarshi real imkoniyatlari va cheklovlarini aniqlash; O'zbekiston tizimidagi asosiy muammolarni tizimli baholash; xorijiy tajribani joriy etishning bosqichlari va huquqiy mexanizmlarini asoslash.

Asosiy qism

Bugungi kunda davlat xaridlarini raqamlashtirish korrupsiya xavflarini kamaytirishning eng samarali omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Uning ahamiyati faqat xarid tartib-taomillarini elektron shaklga o'tkazish bilangina cheklanmaydi, balki buyurtmachi, xarid ishtirokchisi, platforma operatori va nazorat qiluvchi organning har bir harakati qayd etiladigan, saqlanadigan hamda tekshirilishi mumkin bo'lgan shaffof raqamli muhitni shakllantirishdan iborat. An'anaviy qog'oz shaklidagi modeldan farqli ravishda, elektron tizim raqamli iz yaratadi. Bu esa audit, monitoring va ehtimoliy huquqbuzarliklarni tekshirish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytiradi (Dema, 2015).

Ko'rib chiqilayotgan mavzuni yanada to'liq ochib berish maqsadida maqolada tadqiqot metodologiyasi qiyosiy-huquqiy, tizimli, statistik-tahliliy va funksional yondashuvlarga asoslandi. Qiyosiy-huquqiy usul AQSH, Yevropa Ittifoqi/Germaniya va Singapur davlat xaridlari tizimlarida qo'llanayotgan raqamli vositalarni solishtirish imkonini berdi. Tizimli usul xarid jarayonini rejalashtirish, e'lon qilish, takliflarni qabul qilish, baholash, shartnoma tuzish, ijroni nazorat qilish, to'lov va audit bosqichlari bo'yicha yagona sikl sifatida o'rganishga xizmat qildi. Statistik-tahliliy usul OECD (IHTT), GAO, European Commission va O'zbekiston rasmiy manbalarida keltirilgan ko'rsatkichlarni baholashda qo'llandi. Funksional usul esa har bir raqamli mexanizmning korrupsiya xavfini kamaytirishdagi amaliy vazifasini — axborotni ochish, inson omilini cheklash, xavfni aniqlash, qarorlarni qayd etish va nazoratni kuchaytirish jihatidan tahlil qilishga yordam berdi.

Mazkur usullarning qo'llanishi nafaqat davlat xaridlarini raqamlashtirish bo'yicha xorijiy amaliyotni o'rganish, balki uning korrupsiyaga qarshi salohiyatini ilmiy nuqtayi nazardan baholash imkonini ham beradi. Xususan, elektron xaridlarning yuqori samaradorligi xorijiy mualliflar tadqiqotlarida ham alohida ta'kidlangan. Jumladan, S. Lewis-Faupel, Y. Neggers, B. Olken va R. Pande Hindiston va Indoneziya misolida elektron xaridlar ishtirokchilarning axborotdan foydalanish imkoniyatini oshirishi, mansabdor shaxslar bilan bevosita aloqalarni kamaytirishi va xarid natijalarining sifatini yaxshilashga xizmat qilishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, mualliflar raqamlashtirishning o'zi har doim ham narxlarning pasayishiga olib kelmasligini, balki uning samaradorligi tizim sifati, raqobat darajasi, protseduralarning shaffofligi hamda nazoratning ta'sirchanligiga bevosita bog'liq ekanini qayd etadilar (Lewis-Faupel et al., 2016).

Tadqiqot obyekti sifatida davlat xaridlarini raqamlashtirish jarayonida shakllanadigan huquqiy munosabatlar, elektron xarid platformalari faoliyati, ochiq ma'lumotlar va korrupsiya xavflarini aniqlash indikatorlari belgilangan. Tadqiqot predmeti esa xorijiy mamlakatlarda elektron xarid vositalari orqali shaffoflik, raqobat va hisobdorlikni ta'minlash usullari hamda ularning O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlaridan iborat. Jarayonlarni baholashda ma'lumotlarning ochiqligi, tizimlarning standartlashtirilishi, platformalararo integratsiya, manfaatlar to'qnashuvini aniqlash, shartnomalar ijrosini monitoring qilish hamda jamoatchilik nazorati uchun qulaylik darajasi tahlil mezonlari sifatida olindi.

Ushbu kontekstda korrupsiya xavflarini aniqlashga qaratilgan raqamli vositalar alohida ahamiyat kasb etadi. F. Decarolis va C. Giorgantonio davlat xaridlaridagi korrupsion "qizil bayroqlar" bo'yicha olib borgan tadqiqotida miqdoriy indikatorlar va mashinali tahlil usullari shubhali xarid amaliyotlarini aniqlashda qo'llanishi mumkinligini ko'rsatadi. Bunda mualliflar xavfning alohida belgilari izolyatsiya qilingan holda baholanmasligi kerakligini ta'kidlaydilar. Ularni xarid konteksti, soha xususiyatlari, ishtirokchilar soni, baholash mezonlari, shartnoma shartlaridagi o'zgarishlar va buyurtmachining xatti-harakatlarini hisobga olgan holda tahlil qilish zarur (Decarolis & Giorgantonio, 2022).

Shu bilan birga, raqamlashtirishning asosiy afzalliklaridan biri xarid jarayonida inson omilini kamaytirishdir. An'anaviy tizimda qarorlarning katta qismi mansabdor shaxslarning subyektiv ixtiyoriga bog'liq bo'lishi mumkin edi: kimga axborot berish, texnik topshiriqni qanday shakllantirish, arizalarni qanday baholash va shartnomani qanday shartlarda o'zgartirish kabi masalalarda bunday omil mavjud bo'lgan. Elektron platformalar tartib-taomillarni standartlashtirish, ayrim bosqichlarni avtomatlashtirish, yagona talablarni belgilash va barcha ishtirokchilarning xarid axborotidan teng foydalanishini ta'minlash imkonini beradi. Bu davlat xaridlari tizimiga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi hamda tartib-taomillar natijalariga norasmiy ta'sir ko'rsatish ehtimolini kamaytiradi (OECD, 2023).

Davlat xaridlari haqidagi ma'lumotlarning ochiq foydalanish uchun e'lon qilinishi katta ahamiyatga ega. Jamiyat, biznes tuzilmalari, jurnalistlar va ekspertlar hamjamiyati xarid rejalari, tender hujjatlari, ishtirokchilar va g'oliblar tarkibi, shartnoma qiymati, unga kiritilgan o'zgartirishlar hamda uning ijrosi to'g'risidagi ma'lumotlardan erkin foydalana olishi xarid tizimining shaffofligi va hisobotdorligini ta'minlaydi.

Ochiq ma'lumotlar tizimi yagona yetkazib beruvchi bilan tuzilgan shartnomalar, muayyan ishtirokchining tizimli ravishda g'olib bo'lishi (monopolistik tendensiyalar), xaridlarni sun'iy ravishda qismlarga bo'lish, narxlarning asossiz ravishda oshirilishi, shartnoma shartlarining qayta-qayta o'zgartirilishi yoki texnik hujjatlarda raqobatni cheklovchi talablarning mavjudligi kabi korrupsion xavf-xatarlarni hamda shubhali belgilarni aniqlash imkonini beradi (Open Government Partnership, 2023).

Xorijiy tajriba shuni ko'rsatadiki, davlat xaridlarini raqamlashtirish jarayoni xaridning butun hayotiy davrini qamrab olgandagina yuqori samaradorlikka erishiladi. Bunda faqatgina xarid e'lonini joylashtirish yoki ariza topshirish jarayonini elektron shaklga o'tkazish bilan cheklanish yetarli emas. Agar raqamli tizim xaridlarni rejalashtirish, e'lon qilish, takliflarni taqdim etish va baholash, shartnoma tuzish, uning ijrosini nazorat qilish, tovar hamda xizmatlarni qabul qilish, hisob-kitoblarni amalga

oshirish va keyingi audit bosqichlarini to'liq qamrab olsa, korrupsiyaga qarshi kurashish samaradorligi sezilarli darajada kuchayadi. Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (IHTT/OECD) xaridlarni raqamlashtirish jarayoni – tizimlar integratsiyasi, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ma'lumotlar tahliliga asoslangan kompleks tizim sifatida rivojlanishi lozimligini ta'kidlaydi (OECD, 2025).

AQSH tajribasi ochiq ma'lumotlar, raqamli hisobot va federal xarid tizimlarini integratsiya qilish nuqtayi nazaridan e'tiborga loyiqdir. Bu borada asosiy raqamli vosita sifatida SAM.gov – AQSH hukumatining rasmiy portali faoliyat yuritadi. Ushbu portal federal xarid imkoniyatlarini izlash, yetkazib beruvchilarni ro'yxatdan o'tkazish, shartnoma ma'lumotlari bilan ishlash hamda xarid jarayonlariga oid axborotlarni e'lon qilish uchun qo'llanadi. Portalning "Contract Opportunities" (Shartnoma imkoniyatlari) bo'limi orqali bozor ishtirokchilari dastlabki xabarnomalar, tender e'lonlari, shartnomalar imzolanganligi to'g'risidagi ma'lumotlar, shuningdek, yagona yetkazib beruvchidan amalga oshiriladigan xaridlar haqidagi axborotni erkin qo'lga kiritishlari mumkin (SAM.gov, 2026a).

Shu bilan birga, SAM.gov nafaqat axborot funksiyasini bajaradi, balki shartnoma ma'lumotlarining manbayi sifatida ham xizmat qiladi. Portalda ma'lumotlarni yuklab olish, hisobotlar shakllantirish va API orqali ulanish imkoniyatlari mavjud. Bu davlat, biznes, ekspertlar hamjamiyati va jamiyat tomonidan xaridlarni tahlil qilish uchun sharoit yaratadi. Bunday yondashuv shaffoflikni oshiradi, yetkazib beruvchilarning davlat buyurtmalaridan foydalanish imkoniyatini kengaytiradi hamda shartnomalarni yopiq tarzda taqsimlash xavfini kamaytiradi (SAM.gov, 2026b).

AQSHda federal xarajatlar bo'yicha ochiq ma'lumotlar tizimi ham alohida ahamiyat kasb etadi. U.S. Government Accountability Office ma'lumotlariga ko'ra, 2024-moliya yilida AQSH federal hukumati taxminan 755 milliard AQSH dollari miqdorida shartnoma majburiyatlarini olgan. Federal xaridlarning bunday ko'lamini e'lon qilinayotgan xarid ma'lumotlarining sifati, to'liqligi va o'z vaqtida taqdim etilishini doimiy nazorat qilishni talab qiladi. Chunki aynan ma'lumotlar-

ning ochiqligi byudjet mablag'laridan samarasiz foydalanish xavflarini o'z vaqtida aniqlash imkonini beradi (U.S. Government Accountability Office, 2024).

Yevropa tajribasi, jumladan, Germaniya amaliyoti, ko'p darajali boshqaruv va huquqiy tartibga solish sharoitida davlat xaridlarini raqamlashtirish namunasi sifatida qiziqish uyg'otadi. Yevropa raqamli xarid tizimining muhim vositalaridan biri *TED – Tenders Electronic Daily* portali bo'lib, u Yevropa Ittifoqining rasmiy portali hisoblanadi. Unda YEI Rasmiy jurnaliga ilova sifatida joylashtiriladigan xarid e'lonlari berib boriladi. *European Commission* ma'lumotlariga ko'ra, TED har yili qiymati 815 milliard yevrodan ortiq bo'lgan qariyb 800 mingta xarid xabarnomasini e'lon qiladi (European Commission, 2024).

Yevropa tizimi uchun *eForms* – xarid ma'lumotlarini e'lon qilishga mo'ljallangan yagona elektron shakllarni joriy etish alohida ahamiyatga ega. Ushbu shakllar 2023-yil oktabr oyidan majburiy bo'lib, ular shaffoflikni oshirish, ma'muriy yukni kamaytirish, ma'lumotlar sifatini yaxshilash va axborot tahliliga asoslangan qarorlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Korruptsiyaga qarshi siyosat uchun bu muhim ahamiyatga ega, chunki standartlashtirilgan ma'lumotlarni solishtirish, tahlil qilish va shubhali xarid amaliyotlarini aniqlashda foydalanish ancha oson (Publications Office of the European Union, n.d).

Germaniya va umumyevropa tajribasi xaridlarni raqamlashtirish axborot tizimlarining o'zaro mosligi bilan birga olib borilishi kerakligini ko'rsatadi. Agar ma'lumotlar turli platformalarda va turli formatlarda joylashtirilsa, bu tahlil, nazorat va jamoatchilik monitoringini qiyinlashtiradi. Shu bois raqamlashtirishning muhim elementi nafaqat arizalarni elektron topshirish, balki yagona klassifikatorlar, majburiy ma'lumot maydonlari, mos platformalar va xarid axborotini keyingi tahlil qilish vositalaridan foydalanishdir (Publications Office of the European Union, n.d; Federal Government of Germany, 2024).

Singapur davlat xaridlarini raqamlashtirishda boshqacha, ammo samarali yondashuvni namoyon etadi. Asosiy raqamli platforma *GeBIZ* bo'lib, u davlat xaridlarining yagona elektron

portali hisoblanadi. Ushbu portal orqali yetkazib beruvchilar davlat organlari bilan o'zaro aloqaga kirishishi, xarid imkoniyatlarini izlashlari va elektron tartib-taomillarda ishtirok etishlari mumkin. Xarid ma'lumotlarini yagona platformada markazlashtirish biznesning davlat buyurtmalaridan foydalanishini soddalashtiradi va axborotning yopiq bo'lib qolishi xavfini kamaytiradi (Ministry of Finance Singapore, 2025a; *GeBIZ* Singapore, 2024).

Singapur Moliya vazirligi xarid jarayoni davlat mablag'larining samarali va shaffof sarflanishini, narx va sifatning maqbul nisbatiga erishishni, ochiq va adolatli raqobatni, tartib-taomillarning halolligini hamda jamoatchilik oldidagi hisobdorlikni ta'minlashi kerakligini ta'kidlaydi. Bu Singapurda raqamlashtirish nafaqat texnik vosita, balki davlat boshqaruvi umumiy tizimining tarkibiy qismi sifatida qaralishini ko'rsatadi (Ministry of Finance Singapore, 2025a; Ministry of Finance Singapore, 2025b).

Singapur tajribasi raqamli platforma protsessual intizom bilan uyg'unlashishi kerakligini ham tasdiqlaydi. Xaridlarning ochiqligi, axborotdan teng foydalanish, baholash mezonlarining aniq bo'lishi, funksiyalarni taqsimlash va asosiy bosqichlarda nazorat favoritizm hamda yetkazib beruvchini asossiz tanlash xavflarini kamaytiradi. Shu bilan birga, ayrim xarid turlari uchun tartib-taomillarni soddalashtirish nazoratning susayishini anglatmasligi kerak: barcha harakatlar raqamli tizimda qayd etilishi va keyingi tekshiruv uchun ochiq bo'lishi lozim (*GeBIZ* Singapore, 2024).

Ushbu tajribalarni qiyosiy baholash shuni ko'rsatadiki, AQSH modeli ochiq ma'lumotlar va hisobotdorlik orqali kuchli, Yevropa modeli ma'lumotlarni standartlashtirish va platformalararo moslik orqali samarali, Singapur modeli esa markazlashgan boshqaruv va protsessual intizom orqali natijador hisoblanadi. O'zbekiston uchun birgina modelni to'liq ko'chirish maqbul emas. Chunki milliy tizimda bir nechta elektron operatorlar, turli buyurtmachilar, mahalliy va respublika darajasidagi xaridlar hamda alohida nazorat organlari mavjud. Shuning uchun eng to'g'ri yondashuv – ushbu uch tajribaning kuchli jihatlarini milliy huquqiy tizimga mos holda uyg'unlashtirishdir.

Jadval
Davlat xaridlarini raqamlashtirish bo'yicha
xorijiy tajribaning qiyosiy tavsifi

Mamlakat / tizim	Asosiy raqamli vositalar	Korrupsiyaga qarshi ahamiyati
AQSH	<i>SAM.gov, FPDS, USAspending.gov, API</i> va ochiq ma'lumotlar	Tadbirkorlar va yetkazib beruvchilar uchun davlat xaridlarida ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytirish, ommaviy hisobot, shartnoma ma'lumotlarini tahlil qilish
Germaniya	<i>TED, eForms</i> , xarid xabarnomalarini elektron e'lon qilish	Ma'lumotlarni standartlashtirish, yirik xaridlar shaffofligi, transchegaraviy raqobat
Singapur	<i>GeBIZ</i> , ishtirok etishning yagona qoidalari, baholash mezonlarini e'lon qilish	Ma'lumotlarni markazlashtirish, tushunarli tartib-taomillar, yetkazib beruvchilar uchun teng imkoniyat

Shu bilan birga, O'zbekiston davlat xaridlari tizimini yanada rivojlantirish alohida tartib-taomillarni elektron shaklda o'tkazishdan to'laonli raqamli ekotizimga o'tishni talab etadi. 2025-yilda davlat xaridlari sohasida qariyb 25 mingga murojaat va shikoyat kelib tushgani tartib-taomillarni tashkil etish, shartnomalarni rasmiylashtirish muddatlari, to'lov intizomi va inson omilini kamaytirish mexanizmlarini takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi (Government of Uzbekistan, 2026). Mazkur ko'rsatkich muammoning faqat texnik emas, balki institutsional xarakterga ega ekanini ham anglatadi: elektron tizim mavjud bo'lsa-da, xarid ma'lumotlarining sifati, nazoratning tezkorligi, shikoyatlarni tahlil qilish va buyurtmachilar javobgarligi masalalari tizimli yechimni talab qiladi.

Shu nuqtayi nazardan, O'zbekiston amaliyotidagi asosiy muammolarni to'rt guruhga ajratish mumkin. Birinchidan, xarid jarayonining barcha bosqichlari bo'yicha yagona va majburiy ochiq ma'lumotlar standarti yetarli darajada shakllanmagan. Ikkinchidan, shubhali xarid amaliyotlarini oldindan aniqlovchi avtomatlashtirilgan indikatorlar tizimi to'liq ishlamaydi. Uchinchidan, elek-

tron xarid platformalarining soliq, g'aznachilik, yuridik shaxslar, manfaatdorlikka oid reyestrlar bilan integratsiyasi korrupsiya xavflarini real vaqt rejimida aniqlash darajasiga yetmagan. To'rtinchidan, shartnoma ijrosi, qabul qilish dalolatnomalari, to'lovlar va shartnoma shartlaridagi o'zgarishlar bo'yicha jamoatchilikka qulay tahliliy kuzatuv vositalari cheklangan.

Shunday qilib, xorijiy tajriba davlat xaridlarini raqamlashtirish faqat xaridni e'lon qilish bosqichida emas, balki xarid davomiyligining barcha bosqichlarida shaffoflikni oshirishga qaratilishi kerakligini ko'rsatadi. O'zbekiston uchun ochiq ma'lumotlarni rivojlantirish, xarid axboroti sifatini oshirish, xavflarni avtomatik aniqlash, davlat reyestrlari bilan integratsiya qilish, shartnomalar ijrosini nazorat qilish va jamoatchilik monitoringini kengaytirish alohida ahamiyatga ega. Aynan kompleks yondashuv korrupsiya xavflarini kamaytirish, raqobatni oshirish va davlat mablag'laridan yanada samarali foydalanishni ta'minlaydi (OECD, 2025).

Ushbu kompleks yondashuvni amaliyotga joriy etish uchun O'zbekistonda davlat xaridlarini raqamlashtirish bo'yicha huquqiy-amaliy mexanizmini bosqichma-bosqich shakllantirish maqsadga muvofiq. Birinchi bosqichda "Davlat xaridlari to'g'risida"gi Qonun va qonunosti hujjatlarida xarid jarayonining barcha bosqichlari bo'yicha e'lon qilinishi shart bo'lgan ochiq ma'lumotlar ro'yxati aniq belgilanishi lozim. Bunda xarid rejasi, texnik topshiriq, baholash mezonlari, ishtirokchilar to'g'risidagi ma'lumotlar, g'olibni aniqlash natijalari, shartnoma narxi, shartnomaga kiritilgan o'zgarishlar, ijro holati, qabul qilish dalolatnomalari va to'lovlar yagona identifikator orqali o'zaro bog'langan holda yuritilishi kerak.

Ikkinchi bosqichda korrupsiyaviy xavf-xatarlarni avtomatik tarzda aniqlash imkonini beruvchi indikatorlar tizimini joriy etish zarur. Bunday xavf indikatorlari sirasiga quyidagilar kiradi: xaridning faqat bitta ishtirokchi bilan o'tkazilishi, muayyan yetkazib beruvchining tizimli ravishda g'olib bo'lishi, xarid hajmining sun'iy ravishda bo'laklarga bo'linishi va baholash mezonlarining haddan tashqari tor belgilanishi. Shuningdek, shartnoma qiymatining bozor narxidan sezilarli darajada farq qilishi, shartnoma shartlariga ko'p marotaba o'zgartirishlar kiritilishi, xarid tartib-taomillari muddatlarining asossiz qisqartirilishi hamda ish-

tirokchilar o'rtasidagi affillanganlik belgilarining mavjudligi ham shunday indikatorlar sirasidandir. Mazkur indikatorlar asosida shakllanadigan avtomatik ogohlantirish tizimi nazorat organlari, ichki audit xizmatlari va jamoatchilik monitoringi uchun ochiq bo'lishi lozim.

Uchinchi bosqichda elektron davlat xaridlari platformalarini soliq organlari, g'aznachilik, yuridik shaxslar reyestri, sud qarorlari, insofsiz ijrochilar ro'yxati va manfaatlar to'qnashuviga oid ma'lumotlar bazalari bilan integratsiya qilish zarur. Bunday integratsiya buyurtmachi va yetkazib beruvchi o'rtasidagi yashirin manfaatdorlikni, soliq qarzdorligini, taqiqlarni va takroriy shubhali aloqalarni xarid yakunlanishidan oldin aniqlash imkonini beradi.

To'rtinchi bosqichda shartnomalar ijrosini raqamli kuzatish moduli kuchaytirilishi kerak. Xarid natijasi e'lon qilinganidan keyingi bosqich – tovar yetkazilishi, xizmat ko'rsatilishi, ish bajarilishi, qabul qilish dalolatnomasi, to'lov va kafolat majburiyatlari – korrupsiyaga nisbatan eng zaif nuqtalardan biridir. Shu sababli shartnoma ijrosi bo'yicha har bir harakat elektron qayd etilishi, vaqt belgisi bilan saqlanishi, mas'ul shaxslar kesimida ko'rinishi va keyingi audit uchun o'zgarmas raqamli iz sifatida mavjud bo'lishi zarur.

Xulosa

O'tkazilgan tahlil natijasida davlat xaridlarini raqamlashtirish korrupsiya xavflarini kamaytirishning samarali vositasi bo'lishi mumkinligi, biroq uning ta'siri platformaning mavjudligi bilan emas, balki ma'lumotlar sifati, integratsiya, avtomatik xavf tahlili, shartnoma ijrosi monitoringi va jamoatchilik nazorati bilan belgilanadi, degan ilmiy xulosaga kelindi. Demak, raqamlashtirish korrupsiyaga qarshi alohida texnik chora emas, balki huquqiy, tashkiliy va axborot-tahliliy mexanizmlardan iborat kompleks boshqaruv modelidir.

AQSH tajribasi ochiq ma'lumotlar, API, ommaviy hisobot va xarid ma'lumotlari sifatini nazorat qilishning muhimligini ko'rsatadi. O'zbe-

kiston uchun bu xaridlar bo'yicha yagona ochiq ma'lumotlar standartini joriy etish, har bir xaridga yagona identifikator berish, ma'lumotlarni mashinada o'qiladigan formatda e'lon qilish va platformalarda joylashtirilayotgan axborotning to'liqligi hamda ishonchligini muntazam tekshirish zarurligini anglatadi (U.S. Government Accountability Office, 2024).

Germaniya va Yevropa Ittifoqi tajribasi xarid ma'lumotlarini standartlashtirish, yagona elektron shakllardan foydalanish, raqamli tizimlarning o'zaro integratsiyasini ta'minlash hamda yirik xaridlar bo'yicha axborotni majburiy e'lon qilish muhimligini ko'rsatadi. O'zbekiston sharoitida bu turli elektron xarid operatorlari uchun majburiy ma'lumot maydonlari, yagona klassifikatorlar, yagona texnik protokollar va ma'lumot almashish standartlarini belgilashni talab qiladi (Federal Government of Germany, 2024).

Singapur tajribasi shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirish qat'iy protsessual intizom, aniq vakolatlar, baholash mezonlarining shaffofligi va buyurtmachilar hisobdorligi bilan uyg'un bo'lgandagina samarali ishlaydi. O'zbekiston uchun bu – xarid komissiyalari va buyurtmachilar mas'uliyatini kuchaytirish, baholash mezonlarini asoslash majburiyatini belgilash, shartnoma ijrosidagi o'zgarishlarni ochiq e'lon qilish va har bir qaror bo'yicha elektron asoslantirish talabini joriy etishni anglatadi (Ministry of Finance Singapore, 2025a).

Shunday qilib, O'zbekiston uchun eng samarali yo'nalish AQSH tajribasidagi ochiq ma'lumotlar va raqamli hisobotni, Yevropa tajribasidagi standartlashtirish va platformalararo moslikni, Singapur tajribasidagi markazlashgan boshqaruv hamda protsessual intizomni birlashtirgan kompleks modelni shakllantirishdan iborat. Mazkur model davlat xaridlarida shaffoflikni oshirish, raqobat muhitini kengaytirish, mansabdor shaxslarning subyektiv ta'sirini kamaytirish, korrupsiya xavflarini erta aniqlash va byudjet mablag'laridan oqilona foydalanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

REFERENCES

- Decarolis, F., & Giorgiantonio, C. (2022). Corruption red flags in public procurement. *EPJ Data Science*, 11(1). <https://doi.org/10.1140/epjds/s13688-022-00325-x>
- Dema, J. (2015). *The role of electronic procurement in preventing corruption*. SSRN. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2666437

- European Commission. (2024). *Tenders Electronic Daily*. https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement/digital-procurement/tenders-electronic-daily_en
- Federal Government of Germany. (2024). *Public procurement reform*. <https://www.bundesregierung.de/breg-en/news/public-procurement-2377348>
- GeBIZ Singapore. (2024). Government procurement guide for suppliers. https://www.gebiz.gov.sg/docs/supplier_guide_detailed.pdf
- Government of Uzbekistan. (2026). *The public procurement system is being improved*. <https://gov.uz/en/icppa/news/view/149719>
- Lewis-Faupel, S., Neggers, Y., Olken, B. A., & Pande, R. (2016). Can electronic procurement improve infrastructure provision? *American Economic Journal: Economic Policy*, 8(3), 258–283. <https://doi.org/10.1257/pol.20140258>
- Ministry of Finance Singapore. (2025a). *Government procurement overview*. <https://www.mof.gov.sg/policies/government-procurement/overview/>
- Ministry of Finance Singapore. (2025b). *Procurement processes*. <https://www.mof.gov.sg/policies/government-procurement/procurement-processes/>
- OECD. (2023). *Public procurement performance: A framework for measuring efficiency, compliance and strategic goals*. https://www.oecd.org/en/publications/public-procurement-performance_0dde73f4-en.html
- OECD. (2025). *Digital transformation of public procurement: Good practice report*. https://www.oecd.org/en/publications/digital-transformation-of-public-procurement_79651651-en.html
- Open Government Partnership. (2023). *Anti-corruption: Open contracting*. Open Gov Guide. <https://www.opengovpartnership.org/open-gov-guide/anti-corruption-open-contracting/>
- Publications Office of the European Union. (n.d.). *eForms standards and eForms SDK*. <https://ted.europa.eu/en/simap/eforms>
- Republic of Uzbekistan. (2021, July 24). *Law “On public procurement” (No LRU-684)*. Lex.uz. <https://lex.uz/en/docs/5382974?ONDATE=24.07.2021>
- SAM.gov. (2026a). *Contract opportunities*. <https://sam.gov/opportunities>
- SAM.gov. (2026b). *Contracting data and APIs*. <https://sam.gov/contracting>
- U.S. Government Accountability Office. (2024). *A snapshot of government-wide contracting for FY 2024*. <https://www.gao.gov/blog/snapshot-government-wide-contracting-fy-2024-interactive-dashboard>

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2026-YIL 3-SON

VOLUME 6 / ISSUE 3 / 2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.6.3>.

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence>